

Nefnda- og greiningarsvið Alþingis

101 Reykjavík

Reykjavík, 30.06.2023

Tilvísun: M202306-0427

Efni: Til umsagnar 511. mál frá nefnda- og greiningarsviði Alþingis

Aðgerðaáætlun í málefnum íslenskrar tungu 2023 – 2026 – Umsögn Alþýðusambands Íslands (ASÍ)

Alþýðusamband Íslands fagnar metnaðarfullri aðgerðaráætlun sem tekur tillit til breyttrar samsetningar þjóðarinnar og íslensks vinnumarkaðar. Innflytjendur eru nú um 23% af vinnumarkaði og u.þ.b. 40% starfsfólks í ferðaþjónustu sem hefur vaxið mjög hratt á undanförunum árum og er nú ein megin stoð íslensks hagkerfis. Þeim aðgerðum sem snúa að bættu aðgengi innflytjenda að starfstengdu íslenskunámi samhliða vinnu ber því að fagna sérstaklega, enda löngu tímabærar.

Bæði rannsóknir og mikil þátttaka innflytjenda í íslenskunámi sýna að þeir hafa mikinn áhuga á að læra tungumálið en of almenn nálgun og hár kostnaður eru meðal helstu hindrana. Því er nauðsynlegt að auka framboð íslenskunáms enn frekar, gera það fjölbreyttara, einstaklingsmiðaðra, sveigjanlegra og ekki síst aðgengilegra fyrir alla.

Nýlegar rannsóknir Háskólans á Akureyri, *Predictions of Icelandic proficiency and satisfaction with language courses among immigrants in Iceland* og *Voices of people with an immigrant background - inclusion in education, work and society* benda til þess að íslenskukennsla fyrir útlendinga sé misgóð milli fræðsluáðila og landshluta, og að skýra yfirsýn yfir gæði náms og skilvirkni skorti. Mikilvægt er að bæta úr þessu sem fyrst.

ASÍ telur mjög jákvætt að tillagan geri ráð fyrir að mæta námsþörfum allra óháð búsetu. Sambandið myndi þó einnig vilja sjá leiðir til þess að bæta aðgengi óháð fjárhag enda hár kostnaður hindrun fyrir stóran hóp. Það fyrirkomulag að þátttakendur leggi út fyrir námskeiðsgjaldi og fái síðan endurgreitt er oft og tíðum það sem kemur í veg fyrir þátttöku.

Þær tillögur sem hér eru lagðar fram eru metnaðarfullar og yfirgripsmiklar og ASÍ telur mikilvægt að hver liður áætlunarinnar verði kostnaðarmetinn og þeim forgangsraðað ásamt því að nánari útfærslum verði bætt við þar sem þarf. Reynslan hefur sýnt að þær áætlanir þar sem ekki er gert ráð fyrir fjármagni frá upphafi daga uppi og koma aldrei til framkvæmdar.

Í lið 2 er talað um að skýra þurfi afstöðu til hæfni þeirra kennara sem sinna kennslu í íslensku sem öðru máli. Tryggja þarf að hæfnikröfur til kennara verði skýrar og ljóst hver eigi að bera ábyrgð á fræðslu þeirra, eftirliti og eftirfylgni.

Í lið 7 er talað um viðhorf landsmanna til tungumálsins. Samhliða þessu er mikilvægt að vinna í að bæta viðhorf landsmanna til íslensku sem töluð er með erlendum hreim. Innflytjendur kvarta yfir skorti af vilja Íslendinga til að hafa samskipti á íslensku við þá sem stíga sín fyrstu skref í tungumálinu og jafnvel einnig við þá sem lengra eru komnir. Slíkt dregur úr hvata til að halda áfram að læra tungumál og hefur langtíma afleiðingar sem erfitt er að snúa við eða vinna úr. Það leiðir svo til aukins fjölda einstaklinga sem velja frekar að nota enskuna í samskiptum við Íslendinga á jafningjagrundvelli eða nýta sér túlkapjónustu. Hér vantar einnig nánari útfærslur og upplýsingar um hvernig eigi að vinna með þau gögn sem aflað verður.

Við fögnum áherslum í lið 8 um mikilvægi samhengis listsköpunar og tungumáls. Menningin er stór partur af sjálfsmynd einstaklinga og þjóða og aðgengi innflytjenda að íslenskri menningu er nauðsynlegur grundvöllur fyrir heilbrigðri þróun samfélags fjölbreytileikans.

Varðandi 17. lið, ítrekar ASÍ mikilvægi þess að tryggja aðgengi allra innflytjenda, óháð efnahag, að íslenskunámi. Árangri verður ekki náð í þessum málaflökki án umfangsmikilla fjárfestinga og alvöru aðgerða. Við leggjum til að þessi liður verði í forgangi enda löngu tímabært.

Eins hlynnt og ASÍ er á almennri notkun íslenskrar tungu í almannarýmum og aðgengi innflytjenda að henni þá hefur sambandið engu að síður áhyggjur af sérstökum aðgerðum, sem nefndar eru í 18. lið. Í ljósi þess að stór hópur innflytjenda hefur lélegt aðgengi að íslenskukennslu í núverandi mynd, hefur lengi fengið að nýta önnur tungumál í daglegum samskiptum (s.s. ensku og pólsku) og hyggst dvelja hér og starfa tímabundið (farandverkafólk) en frjáls för fólks er einmitt grundvöllur samningsins um hið Evrópska efnahagssvæði. ASÍ óskar eftir því að varlega verði stigið til jarðar þegar farið verður í slíkar aðgerðir, tekið verði tillit til fjölbreyttra hópa innflytjenda og haft sé hugfast að það taki langan tíma að breytum hefðum og menningu sem fengið hefur að festa rætur.

Í lokin vill ASÍ ítreka ánægju sína á metnaðarfullri aðgerðaráætlun en á sama tíma skora á stjórnvöld til að láta hug fylgja máli og tryggja viðhlítandi fjármagn við hvern lið. ASÍ mun fylgjast grannt með framgangi aðgerðaáætlunnar og áskiljum okkur þann rétt að gagnrýna ef hún endar í takmarkaðri mynd með ófullnægjandi fjármagni.

Virðingarfyllst,

f.h. ASÍ

Aleksandra Leonardsdóttir

Sérfræðingur í fræðslu og inngildingu